

ОЛІМПІЯ ДЕ ГУЖ І БОРОТЬБА ЖІНОК ЗА СВОЇ ПРАВА У ФРАНЦІЇ XVIII СТОЛІТТЯ

Євтушенко Олена Сергіївна
студентка 6 курсу юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
email: superselnas@mail.ru

***Ключові слова:** рівність, боротьба жінок за свої права, Олімпія де Гуж, Декларація прав жінки і громадянки 1791р.*

Сьогодні ідея рівності прав чоловіка і жінки здається природною і не викликає сумнівів ні в Україні, ні у Франції, ні в інших демократичних державах. Ця рівність проголошено на міжнародному рівні Загальною декларацією прав людини та більш ніж 100 документами ООН підтверджуючих юридично права жінок[1.]. Воно закріплене в національних конституціях багатьох країн. Конституція Франції 1958р. «гарантує жінці у всіх областях рівні права з чоловіком». Конституція України закріплює рівність прав жінки і чоловіка.

Питанням жіночого руху в Європі приділялася увага в роботах дореволюційних авторів, таких як Л. Браун, П. Міжуєв, Е.Щепкін, так і сучасних С. де Бовуар, Г. Брандт, І. Жеребкіна, А.Іоаннісяна, А. Рудько, Н. Туманова, В. Успенської та ін.

За звичної для нас рівністю стоїть багатомісячна боротьба жінок за свої права, яка тривала століттями. Вона то затихала, то поновлювалася знову. Зародження жіночого руху боротьби за свої права традиційно пов'язують з Францією XVIII століття. Жіночий рух

розвивалося в основному у великих містах і Парижі. У цих містах політично активні жінки могли об'єднуватися в жіночі організації і впливати, як на органи місцевого управління, так і на політику держави в цілому. У невеликих містах та сільській місцевості жіночий рух не знайшов такої широкої підтримки та поширення через консерватизм, низьку освіченість населення та вплив католицької церкви.

На жіночий політичний рух у Франції безпосередній вплив зробив американський приклад. Імена М. Варрен, А.Адамс які брали активну участь в боротьбі за незалежність США надихали французенок. Як пише Лілі Браун, німецька соціалістка і феміністка, саме вони «роздули захоплення жіночим рухом у Франції в яскраве полум'я»[2, с.61].

Одним з найперших вимог французьких жінок стала вимога вищої освіти, як необхідного інструменту в боротьбі. У 1786 р. за участю Монтеск'є, Лагарпа і Кондорсе був заснований ліцей, в якому навчалося близько 700 осіб - жінок і чоловіків. Їм читали математику, хімію, фізику, історію, літературу та філософію. Випускницями ліцею стали мадам Роланд, маркіза Кондорсе, мадам Таллієн і інші жінки, що зробили вплив на революційні події. Жінки зажадали у Національних зборів визнання права на освіту. Був підготовлений проект закону до Національних зборів про спільне навчання хлопчиків і дівчаток, в ньому цілий розділ був присвячений жіночому вихованню та освіти. Загальна освіта для дітей обох статей з 5 до 9 років була запропонована Конвентом тільки в 1793г.

З 1789г. Франція потрапляє у вир економічної кризи, яка посилилася революцією. Ці події підштовхнули жіночий рух, яке часто було спонтанним протестом і викликалося убогістю і безвихідністю. Жінки звернулися з петицією до короля. Вони просили дати їм можливість займатися жіночими ремеслами «не для того, щоб скинути з себе владу чоловіків, але що б підтримати своє життя». Їх прохання не було почуте. У жовтні 1789г. 8000 жінок, вимагаючи хліба, попрямували до Версалу[2, с.64]. Вони усвідомили себе силою здатною захистити життя своїх дітей.

Жінки активно вступають в чоловічі політичні клуби, беруть участь в дебатах, створюють жіночі гуртки. Лілі Браун пише, що в Бордо Товариство друзів Конституції (*Amies de la Constitution*) становило 2000 активісток, а Товариство жінок революційних республіканок (*Femmes republicaines et revolutionnaires*) в Парижі налічило 6000 жінок[2, с.]. Вони звернулися з Протестом французьких жінок після прийняття Декларації прав людини і громадянина 1789р., вимагаючи представництва в парламенті. Але Конституція 1791р. їх вимог не задовольнила - жінки були віднесені до категорії «пасивних» громадян, які не мали права голосу.

Визначальний вплив на розвиток жіночого руху надала Олімпія де Гуж (*Olympe de Gouges*). Вона, під впливом революційних подій кардинально змінила своє життя і присвятила її служінню «спільній справі». Її природний розум і талант, навіть при недостатньої освіченості, примушували навіть національні збори прислухатися до її промов. Завдяки її виступам багато заможні жінки Франції пожертвували свої коштовності для порятунку голодуючих. Вона наполягала на створенні державних майстерень для безробітних.

Олімпія де Гуж прославилася своїм маніфестом на захист прав жінок - Декларацією прав жінки і громадянки 1791р. По суті, це була жіноча відповідь на Декларацію прав людини і громадянина 1789 р., яка не визнавала за жінками цивільних прав. У декларації вперше в історії була сформульована вимога рівноправності жінок і чоловіків перед законом: «жінка народжується і залишається вільною і рівноправною з чоловіком перед обличчям закону». Ст. 6 проголошувала: «Закони повинні виражати загальну волю, всі громадяни, як жінки, так і чоловіки, повинні особисто або через своїх представників сприяти законотворчості. І чоловіки, і жінки повинні бути рівні перед законом, мати однаковий доступ до державних постів, почестей, громадської діяльності згідно їх здібностям і на підставі їхніх талантів»[3].

Олімпія де Гуж брала активну участь в роботі «Соціального гуртка» маркизи Кондорсе. Вона вважала справедливим принцип розподілу влади запропонований Ш. Л. Монтеск'є, проти якого гостро виступав М. Робесп'єр. Протівниця смертної кари, вона протестувала проти смертного вироку Людовику XVI і його сім'ї, та бажала стати їх адвокатом[4.]. Де Гуж сміливо відстоювала свої переконання, вважаючи, що «ніхто не повинен бути покараний за власні погляди. Якщо жінка може зійти на ешафот, отже, вона може зійти і на трибуну»[3]! Для якобінського періоду французької революції це були надзвичайно сміливі заяви. Для Олімпії ці слова стали пророчими. Після доносів та політичного памфлету «Три урни» її заарештували, а потім в листопаді 1793р. стратили за вироком революційного трибуналу на гільйотині як «ворога революції» та роялістку[5, с.74]. Олімпія де Гуж за свої переконання заплатила життям.

Текст Декларації Олімпії де Гуж за більш ніж триста років не втратив своєї актуальності. Вона та її соратниці поклали початок жіночому руху боротьби за свої права спочатку у Європі, а потім і у Сполучених Штатах, полум'яний заклик французенок, які закликали жінок прийняти «діяльну участь у формуванні суспільства» був почутий. Але у самій Франції жінки отримали право голосу лише через 156 років після Великої Французької революції. На честь Олімпії де Гуж у 2006 році була названа одна з площ Парижу.

Список використаної літератури:

- 1.Документи ООН // [Електроний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml
- 2.Браун Л. Женский вопрос, его историческое развитие и экономическое значение. [Текст] СПб., 1903. С.62
- 3.Декларация прав женщины и гражданки // [Електроний ресурс]. –Режим доступу:
<http://ravnopravka.ru/?p=290>
- 4.А. Лассер Коллективное участие женщин в Великой Французской революции // [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://vive-liberta.narod.ru/revol_fem/beata.htm
- 5.Успенская В. И. Суфражизм в истории феминизма [Текст] // Женщины в социальной истории России. Тверь, 1997. С. 70-80.

Науковий керівник: доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна, к.ю.н., доцент Рождественська Олена Сергіївна